

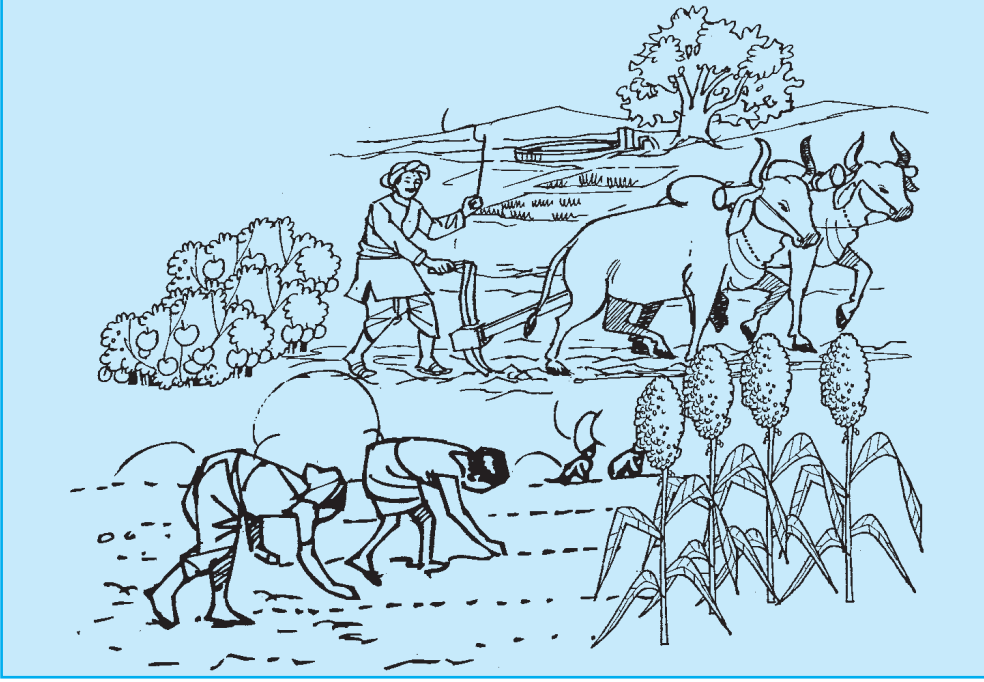
चतुर्थो पाठो ।

सुजला सुफला भूमि ।

भारत कृषीप्रधान देश आहे. भारतीय शेतकरी अतिशय कष्ट करून पर्यावरणाचा समतोल साधत अन्नधान्याचे उत्पादन करून देशाला समृद्ध करतो. याचे वर्णन प्रस्तुत पाठात केले आहे.

भूमि येव अम्हाकं भारतीयानं पधानो आजीवो । कसिकम्मं हि अम्हाकं पधानो आजीवो । वस्साकालस्स पुब्बेयेव कस्सका नङ्गलेन कसन्ति भूमिं, वपन्ति च बीजानि भूमियं । ततो च आगच्छति पावुसकालो । आकासे वातो मेघमालं मन्दं मन्द नुदति । मेघे दिस्वा मोरा मज्जन्ति च नच्चन्ति च । अथ आकासतो मेघा खेत्तेसु वारिं सिञ्चन्ति तेन च वारिना तुस्सति सा तण्हाकुला भूमि । वारिनो सिञ्चनेन रजोपि सम्मति । अथ कतिपयेहि एव दिवसेहि सद्वला होति भूमि । ततो परं यथाकालं भूमिया सस्सं जायति । तेन हरितेन सस्सेन तुस्सन्ति हृदयानि कस्सकानं । इज्झन्ति तेसं मनोरथा । धज्जेन परिपुण्णानि होन्ति कोट्टागारानि । एवं च —

पुनप्पुनं चेव वपन्ति बीज, पुनप्पुनं वस्सति मेघराजा ।

पुनप्पुन खेतं कसन्ति कस्सका, पुनप्पुनं धज्जमुपेति रट्ठं ॥

आकासा पतितं वारि, भूमियं पविलीयति ।

भूमिया जायते सस्सं, ततो अन्नं, ततो बलं ॥

अन्नदं बलदं चेव, वण्णदं सुखदं तथा ।

सुजलं सुफलं भूमिं, वन्दाम मातरं ॥

(स्वयंरचित)

सद्वृत्त (शब्दार्थ)

येव (अ) (एव) - च

कसि (स्त्री.) - शेती, कृषी

कम्म (नपुं.) - काम

पधान (वि.) - प्रमुख

आजीव (पुं.) - उदरनिर्वाहाचे साधन

वस्सा (स्त्री.) - पाऊस

हरित (वि.) - हिरवा

हृदय (नपुं.) - हृदय

इज्झति (क्रि.) - सफल होणे

मनोरथ (नपुं.) - इच्छा, मनसुबा

कोट्टगार (नपुं.) - धान्याचे कोठार

पुनप्पुनं (क्रि.वि.) - पुनःपुन्हा

उपेति - जवळ जाणे, प्राप्त होणे

पविलीयति - विलीन होणे

ततो (अ.) - त्यापासून, त्यानंतर

परं - (क्रि.वि.) - नंतर

रज (नपुं.) - धूळ

सम्मति (क्रि.) - शांत होणे

सद्दला (वि.) - हिरवळलेली

सस्स (नपुं.) - पीक

जायति (क्रि.) - जन्मास येणे, निर्माण होणे

पुब्बे (अ.) - पुब्बं (पूर्व) - सप्तम्यन्त अशी दोन अव्यये 'आधी' ह्या अर्थाने पालित येतात.

वपति (क्रि.) - पेरणे

पावुसकाळ (पुं.) - पावसाळा

मज्जति (क्रि.) - आनंदित

नच्चति (क्रि.) - नाचतो

वारि (नपुं.) - पाणी

सिञ्चति (क्रि.) - सिंचन करणे, शिंपडणे

तुस्सति (क्रि.) - सन्तुष्ट

तण्हा (स्त्री.) - तहान, तृष्णा

आकुल (वि.) - व्याकूल

अभ्यास

१. खालील प्रश्नांची मराठीमध्ये उत्तरे लिहा.

- (१) भारताचा मुख्य व्यवसाय कोणता आहे ?
- (२) भारतीय लोकांचे मुख्य उदरनिर्वाहाचे साधन कोणते आहे ?
- (३) आकाशातील ढगांना पाहून मोर काय करतात ?
- (४) शेतातील हिरवे पीक पाहून शेतकऱ्यांना काय वाटते ?

२. खालील क्रियापदांस रूपे द्या.

- (१) सिञ्चति, नच्चन्ति, तुस्सति, नुदति, इज्झन्ति ।

टिपण

- भारतीय कृषीचे महत्त्व स्पष्ट करणे.
- शेतीच्या साधनांचा परिचय करणे.

